

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK KASZUBSKI
POZIOM ROZSZERZONY**

**ROZWIĄZANIA ZADAŃ I SCHEMATY PUNKTOWANIA
(A1, A2, A3)**

GRUDZIEŃ 2013

Zadanie 1.1. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje.

Przykładowe rozwiązanie

proza, pòezjò, binowé dokazë

Schemat punktowania

3 pkt – za trzy prawidłowe informacje

2 pkt – za dwie prawidłowe informacje

1 pkt – za jedną prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.2. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.4. Zdający odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie), potrafi wydzielić jego fragmenty i objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości; rozumie podstawowe symbole literackie.
--	---

Rozwiązanie

B.

Schemat punktowania

1 pkt – za podanie odpowiedzi B

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.3. (0–2)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje.
--	---

Przykładowe rozwiązanie

1. W òpiarcym ò elementë kròjmalënkù sã pòtrącywóné rozmajité strëné wseczëców.

2. Wseczëca nie sã bòhatérama wiérztów, bò wòźniéski do òpisaniô je kaszëbsczi kròjòbròz.

Schemat punktowania

2 pkt – za dwie prawidłowe informacje

1 pkt – za jedną prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.4. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą. III. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim i polskim; posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych).	Zdający 2.1. rozumie zasłyszane i przeczytane (samodzielnie i przez lektora) teksty o różnorodnej tematyce, formie (instrukcje, komunikaty, napisy informacyjne, ogłoszenia, rozmowy, wywiady, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne); 2.6. odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje; 3.6. dokonuje różnych zabiegów na tekście cudzym (streszcza teksty, parafrazuje, sporządza konspekt, cytuje, sporządza przypisy).
--	---

Przykładowe rozwiązanie

Jãzëk je pòdstawã/spòdlim/pòspòdlim kùlturë.

Schemat punktowania

1 pkt – za prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.5. (0–3)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą. III. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim i polskim; posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych).	Zdający 2.6. odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje. 3.2. posługuje się językiem kaszubskim w sposób zapewniający sprawną komunikację językową w różnych sytuacjach prywatnych i publicznych; wzbogaca zasób słownictwa.
--	---

Przykładowe rozwiązanie

1. Wëpòwiédz Kaszëbë do Kaszëbów ò kaszëbsczi kùlturze w jinym jãzëkù niże kaszëbsczi, to tak, jakbë chwólëc kògòs, chto ju ùmarł.

2. Kaszëbi sami mùszã sã szónowac /miec dlô se ùwòżanié i kòrbic /mówic/gadac w swòji mòwie.

3. Je nôwëższy czas, bë ò kaszëbszczich sprawach dzysdnia gadac pò kaszëbskù.

Schemat punktowania

3 pkt – za trzy prawidłowe informacje

2 pkt – za dwie prawidłowe informacje

1 pkt – za jedną prawidłową informację

0 pkt – za błędną informację lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.6. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje.
--	---

Przykładowe rozwiązanie

1. *Chmiełńszcë mésterstwa w zażiwanim tobaczi pòmógają w propagòwanim, kùltiwòwanim zwëkù zażiwaniô tobaczi.*

Schemat punktowania

1 pkt – za prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.7. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje.
--	---

Rozwiązanie

Adresatã tekstu są Kaszëbi.

Schemat punktowania

1 pkt – za prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.8. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą.	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), a także prasowych (wiadomość prasowa, komentarz prasowy), uwzględniając zawarte w nich informacje.
--	---

Przykładowe rozwiązanie

Pëtania retoricznë pòdsztrichiwają, dôwają wiédzã, wëapartniają przédné /główné problemë/ jiwрэ/ sparlãczoné z pòwstòwanim dokazu.

Schemat punktowania

1 pkt – za prawidłową informację

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.

IV. Przetwarzanie tekstu sformułowanego w języku kaszubskim ustnie lub pisemnie; zmiana formy przekazu ustnego lub pisemnego.	4.2. Zdający przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku kaszubskim.
---	--

Przykładowa realizacja zadania

Napisać dzieło ... Tak, to się tak pięknie mówi, napisać. Tylko gdzie ukryło się to opętane/przeklęte natchnienie? Czy jest ono w filiżance kawy? Przy bezmyślnym układaniu pasjansa w komputerze? Między słowami w gazecie? W kłębach papierosowego dymu? W jednym czy drugim kącie, kiedy szukasz go /szperasz za nim po mieszkaniu? W przedłużaniu terminu oddania tekstu?

Chcąc nie chcąc trzeba jednak zacząć. Najlepiej od słowa, pierwszego słowa. Tym razem pierwszym słowem jest „po co”.

Po co?

Na cóż, w jakim celu, po co? Pytania o sens pisania po kaszubsku. Ilu ludzi to przeczyta? [...]

Przecież lepiej pisać po polsku, albo po francusku, angielsku ... chińsku. [...]

Natychmiast /w te pędy należy przepędzić/ przegonić zwątpienie, zabić w sobie tę zjawę/to straszdyło Nie warto! Czytelnik zawsze się znajdzie, jeśli nie za życia, to po śmierci ... (Wiem, wiem, sława po śmierci, marna to pociecha, ale dla dzieci, wnuków to [ci] będzie przecież /dopiero wielki spadek/bogata spuścizna!)

Schemat punktowania

Czastki semantyczne	Szczegółowa punktacja	Ogólna punktacja
<i>Napisac dokôz ...napisac.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>dokôz</i>	1 1	2
<i>Leno ...natchnienié.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>zatacëlo</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>òsamãtóné</i>	1 1 1	3
<i>Je òno ... dëmie.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słów: <i>w tasce</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>bezrozëmnégò</i>	1 1 1	3
<i>W jednym ...tekstu.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>nórce</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>sznëkrëjesz</i>	1 1 1	3
<i>Chcącë nie chcącë ... docz.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słów: <i>mùsz je</i>	1 1	2
<i>Na cëz, ...przczëtò.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>cwëk</i>	1 1	2
<i>Kò lepi ...chińskù.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>anielskù</i>	1 1	2
<i>Natëchstopach ... spòsób.</i> Za zrozumienie całości Za przetłumaczenie słowa: <i>natëchstopach</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>spòsób</i>	1 1 1	3
		20

Temat 3.1. *Nie ma Kaszub bez Polonii a bez Kaszub Polski. Rozważ znaczenie słów Hieronima Derdowskiego w oparciu o załączony tekst i inny tekst kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.*

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>III. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim oraz wypowiedzi pisemnych w języku kaszubskim i polskim; posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych).</p> <p>V. Analiza i interpretacja tekstów kultury.</p>	<p>Zdający:</p> <p>3.1. wypowiada się w następujących formach: rozprawka, recenzja, interpretacja utworu literackiego;</p> <p>3.4. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>5.2. rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>5.3. odczytuje treści symboliczne utworu;</p> <p>5.4. wskazuje zastosowane w utworze językowe środki artystycznego wyrazu oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji) i określa ich funkcje;</p> <p>5.8. rozpoznaje podstawowe motywy, aluzje literackie, symbole kulturowe i znaki tradycji oraz określa ich funkcje w utworze; rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi;</p> <p>5.9. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto); konteksty literackie, kulturowe;</p> <p>5.11. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.</p>

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej

A	Określenie problemu	B	Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu		
6	Określenie problemu zgodne z tekstem i pełne	6	Stanowisko adekwatne do tekstu i pełne	2	Brak błędów rzeczowych	4	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	3	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	3	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące		
4	Określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne	4	Stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne			2	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące		
2	Określenie problemu częściowo zgodne z tekstem	2	Stanowisko częściowo adekwatne do tekstu			0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące
0	Brak określenia problemu lub problem niezgodny z tekstem	0	Brak stanowiska lub stanowisko nieadekwatne do tekstu			0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Przykładowa realizacja zadania

Bernard Sychta jest autorem dzieł, bez których literatura kaszubska i polska oraz światowy dorobek językoznawczy byłyby o wiele uboższe. Dziełem tego autora, zasługującym na najwyższe uznanie, jest „Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej”. Sychta jest również autorem dzieł literackich, spośród których najbardziej znany, ponieważ często wystawiany, jest dramat „Hanka sã ženi”. Wypowiedź Dobrzewińszczégò – ojca panny młodej – dostarcza czytelnikowi powodów do rozważań o poczuciu tożsamości Kaszubów, tzn. czy Kaszubi czują się grupą etniczną niezależną od narodowości, czy czują się też Polakami? A może są Polakami tylko z racji położenia geograficznego?

Dla niektórych jednak kwestia przynależności nie jest prosta i jednoznaczna. Może zasadnym jest zatem pytanie, co na ten temat sądzą twórcy kaszubscy?

Podstawowym argumentem za przynależnością Kaszub do Polski są słowa Hieronima Derdowskiego zamieszczone w kaszubskiej epopei pt. „Ó panu Czôrlińszcim co do Pùcka pò sęcë jachòł” jako dedykacja Ignacemu Kraszewskiemu: „Nie ma Kaszub bez Polonii a bez Kaszub Polski”. Cytat wybitnego twórcy literatury kaszubskiej, żyjącego w latach 1852–1902, podkreśla, że obie grupy pozostają ze sobą w ścisłym związku. Głównym bohaterem epopei jest polski szlachcic, który czuje się Kaszubem. Czôrlińszci, kultywując tradycję kaszubską, nie zapomina także o swej polskości. Poemat o Czôrlińszcim ukazał się w 1880 r., kiedy Polski, a tym samym Kaszub, nie było na mapie. Kaszubski szlachcic fascynuje się umiejętnościami konia, którego kiedyś dosiadał Mierosławski. Zwierzę, słysząc gwizdanego kaszubskiego marsza na melodię polskiego mazurka, przebiera do rytmu nogami. Koń ma też na lewym udzie osobliwy znak – wypalony wizerunek polskiego orła z berłem i koroną. Kupuje go więc kaszubski szlachcic, by nie dostał się w niegodne ręce.

W myśli głównego bohatera wkradają się jednak wątpliwości – nie wszystko w obopólnych relacjach zawsze bywało w należyтым porządku: „my Kaszubi jeszcze strzeżemy Polski morskich granic, a w Warszawie nasi bracia mają nas za nic”, jak to wyraził się Czôrliński. Jednak te chwile mniej pozytywnego nastawienia nie są często w utworze eksponowane, co daje szansę potraktowania relacji polsko-kaszubskich jako poprawnych, z lekkim podkreśleniem, że w najlepszej rodzinie niedomówienia też się zdarzają.

Z kolei ks. B. Sychta jest autorem słów: „Kaszuby nie należą do Polski, one są Polską”. W tym duchu tworzyło i tworzy wielu pisarzy, tak myśli według mnie wielu Polaków, Kaszubów, tak ja też uważam, mając świadomość podwójnej tożsamości: narodowej - polskiej i etnicznej - kaszubskiej.

Z drugiej strony smutnym lecz prawdziwym faktem jest to, iż niejednokrotnie Kaszubi porzucali swą kaszubskość, wyrzekali się jej i utajniali swe kaszubskie pochodzenie. Starali się w jak najmniejszym stopniu pokazywać powiązanie z „królewianką” i jej „zapadłym zamkiem” (motywy z „Żęcò i przigòdów Remùsa” A. Majkòwsczegò). Na szczęście są to tylko nieliczne przypadki nieposzanowania spuścizny przodków. Dziś coraz więcej Kaszubów uświadamia sobie bogactwo swej podwójnej tożsamości, ceni ją. Dlatego tak ważne są słowa Dobrzewińskiego, uświadamiające Młodym na początku ich nowej drogi życiowej, by nie zapomnieli, kim są, kim byli ich przodkowie, i kim mają być ich dzieci. Znamienne jest zdanie

„Żebë wa sã miała swégò kaszëbstwa rôz zaprzec, to jakbë krew z wajégò serca wësza! Nié sama krew! I dësza z waj wińdze! I Pòlskò z waj wińdze, jakò że kòzdi dobri Kaszëba je dobrim Pòlòchã!”.

Còż tu można dodać? – dobry Kaszub jest równocześnie dobrym Polakiem. Należy pamiętać o swoich korzeniach, pielęgnując jednocześnie więzy łączące z Polską.

Analizując powiązania Kaszubów i Polaków, należy wspomnieć Remusowych naśladowców z czasów walk o wolność Polski. Nie można przejść obojętnie obok postaw prezentowanych w powstaniu starogardzkim, czy podczas innych walk z zaborcą. Kaszubi, przylączając się do oddziałów polskich, dali świadectwo swej polskości.

Pragnę podkreślić, że poczucie świadomości kaszubskiej i polskiej zarazem wypływa nie tylko z miejsca zamieszkania. Istnieje wielu Kaszubów, którzy pomimo innego pochodzenia, np. Józef Ciężki – Ślązak, świadomie określają swoją przynależność, identyfikują się z grupą i stają się ambasadorami małej ojczyzny, nie zapominając przy tym o powiązaniach z wielką ojczyzną.

Uważam, że własną tożsamość należy szanować i dbać o to, aby obudzić w sobie świadomość kaszubskości i polskości zarazem. Dla pełnego poczucia tejże tożsamości przede wszystkim należy dowiedzieć się jak najwięcej o kulturze, tradycjach, mowie i ludziach zasłużonych dla Kaszub i Polski. Tożsamość narodowa to czasami skomplikowany problem, ale bardzo ważny i godny najwyższego szacunku, jak twierdzi ks. B. Sychta.

Poziom wykonania

A. Określenie problemu: 6 pkt. – zgodne z tekstem i pełne, odtworzenie problemu oraz sformułowanie i uzasadnienie interpretacji historycznymi uwarunkowaniami.

B. Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu: 6 pkt. – odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołania do innych tekstów kultury uzasadniające stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 4 pkt. – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna: 2 pkt. – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 3 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane konstrukcje składniowe oraz jednostki leksykalne; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – brak błędów.

H. Poprawność zapisu: 3 pkt. – zapis w pełni poprawny.

Temat 3.2. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych utworów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

<p>III. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim oraz wypowiedzi pisemnych w języku kaszubskim i polskim; posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych).</p> <p>V. Analiza i interpretacja tekstów kultury.</p>	<p>Zdający:</p> <p>3.1. wypowiada się w następujących formach: rozprawka, recenzja, interpretacja utworu literackiego;</p> <p>3.4. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioski);</p> <p>5.2. rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>5.3. odczytuje treści symboliczne utworu;</p> <p>5.4. wskazuje zastosowane w utworze językowe środki artystycznego wyrazu oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji) i określa ich funkcje;</p> <p>5.4.R. przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;</p> <p>5.8. rozpoznaje podstawowe motywy, aluzje literackie, symbole kulturowe i znaki tradycji oraz określa ich funkcje w utworze; rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi;</p> <p>5.9. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto); konteksty literackie, kulturowe;</p> <p>5.11. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.</p>
--	--

Kryteria oceny interpretacji porównawczej

A	Koncepcja porównywania utworów	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
4	Koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna	9	Uzasadnienie trafne, pogłębione	2	Brak błędów rzeczowych	3	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	3	Styl stosowny	4	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	3	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
2	Koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna	6	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione							2	Styl częściowo stosowny	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
1	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworami	3	Uzasadnienie częściowo trafne							1	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
0	Koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0	Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 1 punkt, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Przykładowa realizacja zadania

Lektura wierszy – Wojciecha Kiedrowskiego „Glęchi a ślepi” i Tomasza Urbańskiego „Jiscënk Arimana” – powoduje głębokie przemyślenia i budzi refleksje odbiorcy, pewnie nie tylko u osoby sentymentalnej, czulej, potrafiącej w lot pojąć przekaz, wzbudzić uczucie, uruchomić zatroskanie i zobaczyć piękno w lirycznym tekście. Postrzegam te wiersze jako bardzo różne, a jednak traktujące o współczesnym człowieku, nie tylko „uśpionym” czy „głuchym i ślepym”; po lekturze „Jiscënkù Arimana” można doprecyzować - „głuchym i ślepym Kaszubie”.

Oba wiersze utrzymane są w smutnym tonie, poruszają problem „grzechu” zaniechania i „ślepoty”, nie tylko w postrzeganiu dobra i piękna na świecie, ale w ogóle pojmowaniu świata.

Podmiot liryczny z „Jiscënkù Arimana” wykazuje się znajomością epepei Aleksandra Majkowskiego, troszczy się o dziedzictwo kaszubskie, wszystko to, łącznie z tytułowym przywołaniem Arymana/Smętka, wskazuje na jego niepokój związany z przyszłością i postawą Kaszubów. Równocześnie w obu wierszach mottem jest troska o coś znacznie więcej, o istotę bycia człowiekiem, o to, co odróżnia go od istot kierujących się jedynie instynktem, istot bez woli, bez zdolności do pojmowania abstrakcji, bez refleksji, bez uczuć wyższych, bez miłości.

Człowiek zakochany i kochający życie słyszy skowronka, liczy razem z kukulką, uśmiecha się do słońca, podziwia szybujące jaskółki. Podmiot liryczny stawia pytania: Jeśli słuchasz, a nie słyszysz, patrzysz, a nie widzisz, żyjesz, a nie kochasz – kim jesteś? Nawet Aryman nie ma z Ciebie pożytku, poniżony rolą folklorystycznej atrakcji, przy której turyści robią pamiątkowe fotki. Jak pielęgnować, starać się o rozwój, walczyć o dobro i piękno, jak dostrzegać blask Ormuzdowych skier – jeśli nie widzi się chytrego i przebiegłego, tak atrakcyjnego we współczesnym świecie Arymanowego bezładu. Dzisiaj przecież wszystko można, a jeśli się nie chce, to nic się nie musi. Przenikliwe są słowa samego Arymana, że nawet własnych ostrzeżeń, niebezpieczeństw, głosu podświadomości, sumienia, głosu wewnętrznego ja, własnych snów – nie słyszymy.

W. Kiedrowski w wierszu dobitnie pokazuje, że ani to, co piękne i dobre nie robi wrażenia, ani to, co smutne, groźne, tragiczne – nie ożywia myśli. Ciemność, aż chciałoby się powiedzieć „ciemnota”, jest sposobem na życie. Sądzę, że to straszna i powszechna choroba.

Znaczna część wiersza Tomasza Urbańskiego jest kontynuacją obaw i egzystencjalnego niepokoju – problemów poruszanych w utworze Wojciecha Kiedrowskiego. Aryman pełen pretensji żali się i płacze, że podmiot jego starań chodzi tam i z powrotem, ale bez sensu. Patrzy, a nie widzi. Żyje, lecz bez blasku w oczach. Więcej. Żyje bez skry, tj. bez chęci do życia, bez temperamentu, zaangażowania, bez ciekawości.

Owa głuchota i ślepotą razi nie tylko poetów. Inni – nowotestamentowi - dawno temu pisali z zarzutem o tych, co „Patrzą, a nie widzą. Słuchają, a nie słyszą”. Jak u Alfreda Hitchcocka – żywe trupy. „Swiat bütèn szëkù. Wińdzta wa bütèn”. Czy ktoś wyjdzie z bezsensu, ilu ich będzie? Czy Ormuzdowi iskier wystarczy do rozpalenia ich?

Podsumowując, należy stwierdzić, że oba utwory poruszają problem braku reakcji człowieka – zwłaszcza związanego z kaszubszczyzną – zarówno na dobro, jak i na zło. Beczynność Kaszubów, brak skry Ormuzdowej w ich oczach, wyręcza Arymana. Nie jest on potrzebny, sami Kaszubi mogą stać się przyczyną zwycięstwa ciemności. Niestety są to utwory nacechowane pesymistycznie, ale w wierszu T. Urbańskiego podmiot liryczny jest zaangażowany i wzywa do wyjścia z zaścianka, do wyjścia na zewnątrz, wzywa do działania. I to jest optymistyczne!

Poziom wykonania

A. Koncepcja porównywania utworów 4 pkt. – niesprzeczna i spójna, znajduje potwierdzenia w obu tekstach; porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne; wypowiedź w wystarczający sposób dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej: 9 pkt. – trafne i pogłębione, zawiera wyłącznie powiązane z tekstami argumenty, które wynikają ze sfunkcjonalizowanej analizy; jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów kontekstach.

C. Poprawność rzeczowa: 2 pkt. – brak błędów rzeczowych.

D. Zamysł kompozycyjny: 3 pkt. – kompozycja funkcjonalna, segmentacja i uporządkowanie tekstu zgodne z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi; wyodrębnione językowo i graficznie części pracy logicznie i konsekwentnie uporządkowane.

E. Spójność lokalna pełna: 2 pkt. – pełna spójność wypowiedzi.

F. Styl tekstu: 3 pkt. – stosowny, środki językowe dostosowane do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi i sytuacji, celowo zastosowane różnorodne konstrukcje składniowe, bogate słownictwo; konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem.

G. Poprawność językowa: 4 pkt. – brak błędów.

H. Poprawność zapisu: 3 pkt. – zapis w pełni poprawny.